

4. Доскіч Л. С. Фейкові новини як новітній засіб маніпуляції та дезінформації. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2022. № 4. С. 72–77. URL: https://elib.nakkkim.edu.ua/bitstream/handle/123456789/4636/Bibliotekoznavstvo_4_2022-72-77.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 12.10.2023).

5. Маркітантов В. Фейки та маніпуляції у сучасній інформаційній війні. *Інформаційна безпека: сучасний стан, проблеми та перспективи*. 2023. С. 105–110. URL: https://politkaf.kpnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/04/zbirnyk-material-konfer.-inf_bezp_2023.pdf#page=105 (дата звернення: 12.10.2023).

Проценко М.О.,

здобувач вищої освіти I курсу кафедри івент-менеджменту та соціальних комунікацій ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв»;

Науковий керівник: Сидоренко А. І., кандидат педагогічни., доцент кафедри івент-менеджменту і соціальних комунікацій ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв», м. Миколаїв, Україна

ВЕБ-ПОРТАЛ «ДІЯ» - ОДНА З НАЙПОПУЛЯРНІШИХ ІТ-ІННОВАЦІЙ У СФЕРІ ДОКУМЕНТООБІГУ

У зв'язку з подіями останніх років (пандемія COVID-19, повномасштабна війна росії проти України) виникла необхідність дистанційного отримання документів та інформації. Важливу роль у цьому процесі відіграють інформаційно-технічні сервіси, що надають можливість оперативно оформити документи, замовити послуги незалежно від місця перебування.

Технологію «Дії» («держави у смартфоні») було вперше презентовано на початку 2019 року, а 27 вересня цього самого року міністр цифрової трансформації України Михайло Федоров оголосив про запуск мобільного застосунку та вебпорталу, що надавали громадянам можливість отримувати низку державних послуг у дистанційному режимі. 30 березня президент України Володимир Зеленський виступив на «Дія самміт», де заявив, що 2021 стає першим роком переходу на новий тип документообігу, названий безпаперовим «Paperless». Цитата президента: «2021 рік стане початком входження країни у режим «paper less», тобто ніяких більше паперів. Це стосується всіх державних органів і, що найважливіше, - жодна державна установа не зможе вимагати від українців жодних довідок, витягів

чи інших нескінченних папірців, необхідних для отримання тих чи інших державних послуг» [1]. Станом на кінець 2021 року кількість користувачів «Дії» становила 12 мільйонів, а у травні 2022 року ця цифра перевищила 17 мільйонів [2].

Портал Дія створено у співпраці Міністерства цифрової трансформації за підтримки проєкту USAID/UK aid «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах /TAPAS» [3], Програми EGAP, що фінансується Швейцарською агенцією з розвитку та співробітництва та реалізується Фондом Східна Європа та Innovabridge, Проєкту EU4DigitalUA, що є частиною підтримки України Європейським Союзом, продовжує активності проєкту EGOV4UKRAINE та реалізується Академією електронного врядування (eGA, Естонія) і Міжнародним та іbero-американським фондом державного управління та політики (FIIAPP F.S.P., Іспанія), проєкту DT4UA, що є частиною підтримки України Європейським Союзом, продовжує роботу проєкту EU4DigitalUA та реалізується Академією електронного врядування (eGA, Естонія), проєкту USAID «ВзаємоДія!» (SACCI) [4].

Дія є добре захищеною платформою. Усі дані передаються й зберігаються виключно у шифрованому вигляді, а для частини критичних даних використовується блокчейн технологія розподіленого зберігання даних. Крім того, Дія зберігає необхідний для надання послуг мінімум інформації про своїх користувачів.

Реалізацією проєкту займається Міністерство цифрової трансформації. Мінцифри є новим міністерством в Уряді України з новим підходом, баченням та методами досягнення цілі до 2024 року - 100% послуг, які надає держава онлайн, 10% ІТ-галузі у ВВП країни та 95% транспортної інфраструктури із високошвидкісним, якісним інтернетом.

Авторство даних в сервісі «Дія» а також правова сила документів забезпечуються електронним підписом. Електронний підпис - це електронні дані, які забезпечують цілісність документів та ідентифікують особу. Електронний підпис може зберігатися у вигляді MobileID, підпису на ID-картці, підпису на «токені» чи захищеному носії інформації. За допомогою електронного підпису можна підписувати електронні документи, користуватися електронними послугами, реєструватися на державних порталах тощо. Документи з цим підписом мають таку саму юридичну силу, як і документи, підписані власноруч.

Проаналізуємо, які можливості для громадян з погляду документно-інформаційного обміну надає вебпортал «Дія», що робить його таким популярним. Після завантаження застосунку користувачу необхідно пройти авторизацію за допомогою BankID. Увійшовши до застосунку користувач зможе вільно користуватися електронними документами, які з'являться у застосунку автоматично, якщо в реєстрах є повні дані. Послуги для громадян представлені в розділах: «Сім'я», «Довідки та витяги», «Навколишнє середовище», «Безпека та правопорядок», «Підприємство», «Транспорт», «Земля, будівництво, нерухомість», «Ліцензії та дозволи», «Здоров'я», «Пенсії, пільги та допомога» [2,5].

У розділі «Сім'я» за допомогою комплексної послуги при народженні дитини «єМалятко» можна зареєструвати народження дитини та отримати свідоцтво про

народження. Також тут є можливість подати заяву на отримання допомоги при народженні дитини, з усиновлення дитини. Можна замовити до дев'яти інших державних послуг, потрібних при народженні дитини (реєстрація народження і місця проживання дитини, призначення фінансової допомоги при народженні тощо).

У наступному розділі «Довідки та витяги» громадяни мають змогу отримати витяги про: нормативну оцінку грошей, земельну ділянку, місце проживання, зміну імені, шлюб, розірвання шлюбу, смерть, народження. Також можна отримати довідку про відсутність судимості та довідку щодо об'єкта нерухомого майна з таких реєстрів: державний реєстр речових прав на нерухоме майно, реєстр прав власності на нерухоме майно, державний реєстр іпотек, єдиний реєстр заборон відчуження об'єктів нерухомого майна. З інших питань, що стосуються цього розділу, можна подати заяву на повторне отримання свідоцтва про: зміну імені, смерть, розірвання шлюбу, шлюб, народження.

Через розділ «Навколишнє середовище» громадяни мають можливість подати декларацію про відходи та заяву на отримання чи анулювання дозволу на спеціальне водокористування. Розділ «Безпека та правопорядок» надає змогу перевірити чинну ліцензію відповідного типу для перевезення пасажирів, контактні дані та перелік інших транспортних засобів, якими користується перевізник, та отримати довідку про відсутність судимості.

Зараз, як ніколи, актуально підтримувати економіку країни, тому в розділі «Підприємство» представлено дуже широкий спектр послуг для громадян-підприємців. Зокрема, є можливість подати заявку на отримання грантів, декларації, отримання компенсації за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб. Для фізичних осіб-підприємців (ФОП) представлені послуги, завдяки яким можна зареєструвати фізичну особу підприємцем, обрати систему оподаткування, подати заяву для зміни інформації про ФОП та закрити ФОП за дві хвилини. Також можна зафіксувати перехід діяльності юридичної особи на підставі модельного статуту та зареєструвати товариство з обмеженою відповідальністю на підставі модельного статуту, обрати систему оподаткування.

У підрозділі «Дія.QR» можна створити QR-код для отримання електронних копій цифрових документів, а в підрозділі «Підписання документів» – завантажити документ та підписати його за допомогою електронного підпису.

У розділі «Транспорт» громадяни можуть отримати ліцензію на внутрішні чи міжнародні перевезення пасажирів, подати заяву для відновлення та обміну посвідчення водія. Розділ «Земля, нерухомість, будівництво» дає змогу отримати витяг про нормативну грошову оцінку, витяг про земельну ділянку й отримати інформацію про власність на землю з Державного земельного кадастру. Інші послуги передбачають подання громадянами заяв та декларацій.

Оформити отримання ліцензій з протипожежної діяльності та автоперевезень, дозволів на виконання будівельних робіт та сертифікатів про прийняття об'єкта в експлуатацію запропоновано в розділі «Ліцензії та дозволи».

У розділі «Здоров'я» можна отримати дорослі та дитячі сертифікати про вакцинацію, негативний ПЛР-тест, одужання від COVID-19. Громадяни можуть

отримати довідку про доходи пенсіонера, довідку ОК-5, ОК-7 та витяг з реєстру застрахованих осіб, скориставшись розділом «Пенсії, пільги та допомога». Інші послуги цього розділу передбачають подання заяв з питань допомоги при народженні дитини, призначення та перерахунку пенсії, заяв на субсидію та ін.

Розділ «єРобота» пропонує послуги подання заявок для отримання гранів на власну справу, на сад, теплицю та переробне підприємство.

Дія забезпечує не тільки доступ до послуг держави в галузі документообігу, а й доступ до відкритих даних і документів. Ці дані дуже цінні, і велика частина з них має бути доступною та відкритою для бізнесу, стартапів, урядовців, журналістів, громадськості. Відкриті дані допомагають контролювати роботу державних органів, покращувати державні сервіси та створювати нові.

Серед відкритих даних і документів центру Дія. Відкриті дані є ті, що стосуються: будівництва (перевірка порушення містобудівного законодавства, уникнення вкладень у ризикові об'єкти, ретельніший вибір контрагентів та об'єктів будівництва, моніторинг архітектурної спадщини), інфраструктури (контроль за будівництвом ремонт та утриманням доріг, додержання тендерного законодавства, боротьба з корупцією під час закупівель), здоров'я (забезпечення доступу до сімейного лікаря, отримання інформації про якість і доступність медикаментів), екології, бізнесу (захист від рейдерських атак, шахрайства та контрагентів), юридичної галузі (моніторинг судових справ та реєстру, захист від рейдерства, перевірка контрагентів), місцевого самоврядування (для місцевої влади використання відкритих даних значно скорочує бюджетні витрати, допомагає краще комунікувати зі своїми мешканцями та більш прозоро й ефективно здійснювати діяльність, що стосується їхнього добробуту), державного нагляду (відкриття державних даних про перевірки допомагає дізнатися та вчасно підготуватися підприємцям до державних інспекцій, підвищити прозорість перевірок, удосконалити й автоматизувати діяльність органів державного нагляду, а ще – сприяє проведенню громадських екоперевірок), фінансової прозорості (оприлюднення даних у сфері фінансів дозволяє контролювати, куди йдуть кошти платників податків, викривати корупційні схеми, запобігати фінансовим втратам держави, а також підвищувати прозорість та ефективність використання державних фінансів), лісового господарства (завдяки відкриттю даних у сфері лісового господарства можна впливати на виявлення та припинення незаконного вирубування лісів і сприяти підвищенню прозорості ринку деревини в Україні), тощо.

Сервіс Дія. Освіта дає можливість не тільки отримати доступ до навчальних матеріалів і тестів, а і отримати документ (сертифікат), що засвідчує цифрову грамотність, що є досить важливим для вчителів і викладачів. Сертифікат видається на основі тесту. Завдання створені за європейськими стандартами DigComp 2.1. та адаптовані українськими експертами. Після проходження 40-хвилинного тесту кожен учасник отримує електронний сертифікат [6].

Проаналізувавши перелік послуг і можливостей для отримання документів, можемо пересвідчитися, що «Дія» – це важливий елемент цифрової революції в

Україні. Підтвердженням цього є те, що сьогодні українці надихають весь світ рівнем цифровізації державних послуг у нашій країні. Подати заяву, отримати витяг, довідку, ліцензію, дозвіл, зареєструвати свій бізнес у будь-який час і в будь-якому зручному місці – це те, що стало буденністю для українців, і тим, без чого так незвично нашим громадянам за кордоном.

Ще однією важливою наразі програмою, особливо для громадян України, що виїхали до Республіки Польщі, є Дія.pl. [7] Це електронний документ дозволяє підтвердити найважливіші дані, такі як: ім'я громадянина та прізвище, присвоєний номер PESEL, дата і місце народження, громадянство. Електронний документ Diia.pl, який має громадянин України або інший іноземець (перебування якого на території Республіки Польща визнано легальним на підставі Закону «Про допомогу громадянам України у зв'язку зі збройним конфліктом на території цієї держави»), виконує роль дозволу на проживання, який разом з дійсним проїзним документом використовується для перетину зовнішнього кордону ЄС. Він також дозволяє пересування в межах Шенгенської зони протягом 90 днів, протягом будь-якого 180-денного періоду.

Підсумовуючи, вкажемо, що провадження доступних і простих електронних послуг сприяє зменшенню впливу людського фактору та корупційної складової при наданні державних послуг, підвищує їхню якість та оперативність, робить їх чіткими, прозорими й автоматизованими задля покращення життя, роботи та навчання громадян України не тільки в кордонах держави, а й поза нею.

Список використаних джерел:

1. «Zelenskyi spoke at the «Diia Summit»: 2021 will be the beginning of the "paperless" mode, no more papers to get government services». URL: <https://rubryka.com/en/2020/10/05/zelenskyj-vystupyv-na-diya-sammit-2021-rik-stane-pochatkom-rezhymu-paper-less-bilshe-zhodnyh-paperiv/> (дата звернення: 06.11.2023).
2. Дія: державні послуги онлайн. URL: <https://diia.gov.ua/> (дата звернення: 31.10.2023).
3. «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах /TAPAS» URL: <https://tapas.org.ua/> (дата звернення: 06.11.2023).
4. Програма EGAP. URL: <https://egap.in.ua/> (дата звернення: 06.11.2023).
5. Дія. Відкриті дані: Центр компетенцій в сфері відкритих даних. URL: <https://diia.data.gov.ua/> (дата звернення: 06.11.2023).
6. Дія. Освіта. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/> (дата звернення: 06.11.2023).
7. Програма Diia.pl. URL: <https://www.gov.pl/> (дата звернення: 06.11.2023)